

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

Nr. 43.

ANUL XXIV.

Sabiu 30 Maiu (11 Iunie) 1876.

Telegrafu' este Dmîncea si Joi'a, la fie-care d'ou' septemani cu adausulu Foisio'ri. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditor' ai J'oi'ei, preafara la 3 r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adrese catre espeditor. Pretulu' prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

trajelealte parti ale Transilvaniei si pentru provinciile din Moutrechia pre anu 8 fl. 50. p. o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si t'eri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru intai'a ora cu 7 cr. sirulu', pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repeti're cu 3 1/2 cr. v. a.

La cestiunea arondarei si regularei municipielor.

II.

(II.) Anu vorbitu in nr. 41, despre regularea municipielor opidane, preste carea a si trecut parlamentulu nostru, cu repeditiunea neasteptata fatia de opozitiunea ce se radica din tote partile asup'ra proiectului de lege. Acum forméza obiectulu dilei, arondarea si regularea municipielor rurali, o cestiune ce ne atinge si pre noi catu de bine.

Proiectulu de lege respectivu a isbutitu in desbaterea sea generale; de-si fu combatutu de tote fractiunile opozitionali din feliori si feliori de consideratiuni.

Unii ii denegara proiectulu acestuia, ori-ce principiu, ori-ce idea conducato're dechiarandu-lu astfelu de operatu neprecugetatu fara de vre-o basa seu sistem. Altii aflara ca elu nu satisfacé de ajunsu intereselor magiare seu mai bine dicendu magiarisatorie; ba ca chiaru li-aru perichita interesele acestea, dandu proiectulu in unele din municipiele creânde, tota influinta a mâna românilor seu a sasiloru, inimiciloru invederati ai intereselor magiare. Nationalii din contra vediura in proiectulu de lege unu nou atacu asup'ra natiunalitatiloru si asup'ra intereselor de vietia ale acestora. Precându sasii in fine trebuie sa combata proiectulu, fiindu ca nu respectéza drepturi si privilegii seculare, intarite de atati si atati viteji regi unguresci, nu respectéza referentie create de seculi, pre base care suntu singure naturali, organice!

Câte capete, atâtea opiniuni. Negresitu ca nu s'aru putea aflá regimulu in lume, care aru fi in stare sa satisfacé deodata tuturor reflectariloru ce s'au facutu dintr'o parte seu alt'a. Cu tote acestea proiectulu de lege respectivu si are si elu gresielile sele. Deci este numai vorb'a, cari dintre opozitionali, au aflatu si combatutu gresielile cele adeverate ale proiectulu?

Principiulu celu sanatosu conducatoriu, la fia-care arondare seu regulare a municipielor dintr'unu statu, aru trebui sa fia: tendinta de a usura catu se póte indeplinirea administratiunei si suportarea speseloru acestei'a precum si ale celoru-lalte greutati impunende din partea municipielor. Mai departe contragerea intr'unu municipiu de elemente, catu se póte omogene si de acelea'si interese; pentrucá astfelu nu numai sa se evite frecarile, ci sa se ajutore totodata si ajungerea scopuriloru comune, prin conlucrarea armonica nesilita.

Principiulu acest'a, tendinta acest'a pretinsa de interesele adeverate ale statulu, nu se pare a fi fostu ideia conducato're la compunerea articolulu de lege din cestiune. Din contra se vede pe fatia, ca si acum s'a puresu numai cu scopu de a asigurá elementulu magiaru supremati'a in municipiele de nou regulande si de a supune pe locuitorii de alte natiunalitati, in modu maestrítu sub domnirea si influintiarea magiariloru.

Acést'a se vede in parte si din giuristarea ca arondarea si regularea nu se efeptuesce si asup'ra municipielor de preste Királyhago, cu nisce exceptiuni de totu neesentiali, — ci numai in Transilvania, unde elementulu magiaru are mai multa lipsa de

mijloce maiestrite spre a pute esercia supremati'a asup'ra romaniloru. Acést'a a spus'o altcum si pre fatia, atatu diariulu „Pest. Lld.“ care sta aprópe de regimulu catu chiaru si ministrulu presiedinte si de interne, in decursulu desbateriloru.

Dar nici ca trebuiá se ni o mai spuna in deosebi cineva; cáci ni o spune proiectulu respectivu de lege insusi prin cuprinsulu seu, din carele apriatu se vede tendinta, de a nimici catu se póte „cuiburile romanesce“ si a le impartí astfelu, incatu romanii se nu aiba, incatu numai posibilu, nicari majoritatea in reprezentatiile municipielor ce se voru aronda seu crea de nou.

Tendinta acest'a se ajutóra de alta parte forte multu si prin institutiunea virilistiloru cari firesce mai toti magiari*) cá atari voru fi membri ai reprezentatiiloru municipali, precum si prin nou'a lege despre organizarea comitetelor municipali, conformu carei'a sametenia de oficianti si slujitorii ai statulu voru face eo ipso parte din comitecele municipali.

Intre tote legile acestea exista unu necsu visibilu si tote laolalta tientescu intr'acolo, cá se mijlocésca reprezentati'a municipielor in modu maestrítu, nu conformu populatiunei dintr'ensulu, ci in modu oligarchicu, prin o minoritate alésa.

Si se vede ca cu tote uneltirile acestea regimulu nu-si va ajunge scopulu seu pretutindenea; celu putienu numai intielesulu acest'a lu are si lu póte avé imputarea ce i s'a facutu regimulu, ca n'aru fi ajutatu din destulu prin proiectulu seu, interesele magiare. Cáci elu, dupa cum aréta faptele, a lucratu pentru supremati'a magiara inca pré multu; atatu cu acest'a ocaziune, catu si cu ori-care alt'a. Inse suntu unele momente cari nu se potu delaturá si invinge asiá usioru, cu tota maiestria si siretia.

Astfelu e. d. e. comitatulu Zarándulu, despre care scrie „Pest. Lld.“ in unulu din numerii sei mai recenti, ca acest'a e cuibulu dacoromanismulu si cá atare elu nu póte acceptá alt'a, decatu disolvarea totale. Asiá a si urmatu si proiectulu. Inse ce se vedi? Eata ca striga opozitionalii estremi, ca prin intrunirea comitatulu acestuia cu alu Unedorei se intaresce si mai multu elementulu romanu in ambele!

Asiá e. Dar bine cum s'aru fi potutu lucrá astfelu mai favorabilu in interesulu suprematiei magiare? Cascigatu aru fi ea mai multu cându s'aru fi incorporatu comitatulu acest'a lângá alu Aradulu, alu Bihorulu seu alu Albei, de care e incungiuratu si care tote inca suntu locuite mai numai de romani?

De siguru ca nu. Apoi cu Debretienulu chiaru, dor'nici cea mai scalciaata tendinta arondato're, nu va voi cá se-lu unésca. —

Deci ce e de facutu deca e odata vorb'a cá sa triumfeze cu ori-ce pretiu supremati'a magiara? Ací maestririle de pâna acum numai ajungu; se recere o influintiare directa. Acést'a inse abea se va pute efeptui, pâna mai purtámu cuventulu de constitutiune in gura, de-si ministrulu presiedinte a indigetatu la asiá ce-va in discursulu seu contra natiunaliloru. —

In sfersitu si acest'a póte se ur-

*) Deca nu jidovi.

meze, deca voru vedé magiarii, ca midilócele de pâna acum nu-i aducula scopu, — firesce totu spre binele si prosperarea statulu.

Aru trebui inse cá mai intaiu sa cugete, de unde potu ei procurá, intre giurstarile nóstre de adi financiari, midilócele spre a-si indepliní tendinta acest'a. Si de alta parte, ca calcându-si ei insi-si constitutiunea, dau dreptulu si altor'a cá sa o calce la ocaziune bine venita. —

Despre positiunea monarchiei nóstre in cestiunea orientale, cu deosebire despre rapórtelu Austro-Ungariei cu Engliter'a si Russi'a aduce „Neue freie Presse“ in articolulu dela 4 Iunie n. unele impartasiri faptece, pre cari le reproducemu in urmato'rele:

Aliantia Austro-Ungariei cu Germani'a si Russi'a sbóra dejá intre ceriu si pamentu. Acést'a parere a nóstra se justifica printr'unu siru de comunicári ce ne vinu din Engliter'a. Ele ne dovedescu, ca Austri'a si acum e unu statu impresuratu de multi petitori, dupa a carui prietenia umbra puterile straine, ca noi ocupámu o positiune ce inspira respectu si ca in cestiuni orientali nu numai ne putemu conservá avantajulu nostru propriu ci putemu si dice unu cuventu decisivu in consiliulu natiuniloru.

Inca in Marte anulu curgatoriu cabinetulu Engliter'e a tramisu Austriei o admonitiune, sa nu se incurce pré tare in rociurile politice rusesci si sa caute unu radiemu contra Rusiei, cáci in orientu se pregatescu nisce schimbári grave. Acést'a admonitiune care aréta invederatu, ca Engliter'a n'a statu pré departe de evenimentele din Stambulu castiga in insemnate, deca totu in acestu tempu esperiamu propunerile ce le a facutu Russi'a guvernulu austriacu. Novikoff a confidentiatu decurendu contelui Andrassy lucruri memorabile. Austri'a sa mérga neconditiunatu cu Russi'a, cá recompensa Russi'a numai decatu va statorí „liniile de gravitatiune“ pentru amendoué imperiele in Turci'a européna. Demarcatiunile statorite astfelu voru remané nestramutabile si Austri'a se va despagubi de tote presatiunile si sacrificiele ce le va luá asup'ra sea prin acest'a conventiune cu Russi'a. Propunerile cabinetulu rusescu, invitarea la o excursiune comuna de prada contra Turciei datéza din tempulu mai nou. Mai in acel'si tempu si probabilu din cauza, ca tentatiunile contelui Andrassy nu erá unu secretu pentru lumea diplomateca, i se facura Austriei propuneri din alta parte. O grupa de staturi lucra sa ofera Rusiei unu siacu — in centrulu loru de sine se intielege ca sta Engliter'a. Guvernulu englesu dechiaru apriatu, ca nu voiesce a escamotá din politic'a sea orientale nici celu mai micu castigu seu vre-unu acrescamentu de putere ci chiamarea sea crede ca e numai a paralisá nesuintiele Rusiei ce amerintia pacea lumei. Cabinetulu de Sct. James a datu specialu Austriei cele mai precise asecuratiuni ca monarchi'a nóstra póte asteptá desvoltarea sea ulterio'ra cu deplina linisce si ca nu se va intreprinde nimicu ce aru contrastá cu interesele nóstre in orientu, numai noi sa ne desbairámu de aliantia cu Russi'a. Se dice

ca Engliter'a ne a asiguratu mai departe ca ea crede ca va castigá pentru parerile sale nu numai pre Franci'a ci si pre Germani'a. Germani'a va participá la acest'a aliantia noua, pentruca prin acest'a face pe Franci'a nepericulósa; Franci'a, pentruca in modulu acest'a va reintra in concertulu europénu si nu va avé sa se teama de o micsiorare a influinti sale in Orientu. Dela Itali'a se astépta ca se va alipi de Germani'a si Franci'a. Engliter'a inse nu se multiemesce numai cu propuneri generale, ci in acela-si tempu face relativu la afacerile orientali o propunere deplinu precisata si practica care se referesce la pigmeicii principii cei cu gura mare si neplacuti din Belgradu si Cetinje. Engliter'a cere cá in comunu sa faca pe Russi'a sa intieléga ca la casulu cându Serbi'a si Muntenegru voru prinde armele, puterile voru privi in dechiaratiunea de resbelu a acestorou doue t'eri o conturbare a pácei europene, provenitóre dela Russi'a.

Cátu de remarcabile si semnificative suntu aceste comunicári ale corespondentulu nostru, se vede numai decatu. Ele deslusiescu cuvintele lui Disraeli: „Cátu de curendu noi vomu pune pe Europ'a in cea mai mare mirare.“ Din momentulu cându prin cumperarea actielorulu dela canalulu Suez si-a aretatu ferm'a sea vointia, de a crucisá cáile Rusiei in orientu, Engliter'a a panditu cu grige pe periculosulu seu rivalu. Cându acest'a credea ca va pute intinde Turciei o cursa prin memorandu, Engliter'a lasá sa explodeze in Constantinopole minele cari aruncara atát'a pulbere in ochii diplomatiloru puteriloru dela nordu, incatu nice adi nu potu vedé bine. Deca Disraeli a disu: „Noi lucrámu pe contulu nostru,“ acest'a nu e a se intielege asiá ca Engliter'a nu cauta aliati. Se scie prea bine in Londonu, ca náile ferecate ale Britaniei ajungu pentru a padí dardanelele, dara pe uscatu suntu de lipsa prieteni buni, deca Engliter'a vrea sa-si realizeze vointia sea. Cabinetulu englesu nu va intinde mân'a in zedaru. Franci'a e castigata dejá. Convorbirea de curendu a ducelui de Decazes cu lordulu Lyons si depesi'a celui dintaiu cátra ambasadorulu francezu in Constantinopole arata atitudinea viitoare a Franciei. Reminiscentiele de pe tempulu resbelulu dela Crimeea se reimpróspeta, interesele proprie in orientu pledéza pentru aliantia cu Engliter'a. Itali'a are gelosii mici contra Engliter'e in Egiptu dara de cându Scialoi'a s'a denumitu de Sibila financiale a lui Ismailu pasi'a, ea s'au mulcomitu binisioru. Siru Augustu Paget negociaza cu Melegari despre adesiunea Italiei la politic'a orientale engleza, si abia incape vre-o indoela, ca in cuirinalu se voru apretia ratiunile Engliter'e togm'a asiá cá si in Versailles. Cei din Berlinu siuvae inca, dara Germani'a nu e de locu prinsa in curselerusesci. „Reichsanzeiger“ fu primul organu, care aduse scirea, ca predarea memorandulu s'a amanatu. Si aici a produsu schimbarea la cornulu de aur unu reaventu, a carui urme incepu dejá a se vedé, si aici i se întorce politicei lui Gorciakoff spatele. Decidera inse este in Viena.

Lângă Aradu la serbatorile Rosaliilor.

II.

Cu această mangaiare și speranța s'a pogoritu betranulu arhieru in mormentu.

Si ce facemu noi astadi cu ereditatea lui?

Cum inaltiamu vedita bisericeii, si cum ne scim folosi de nepretiuver'a bunatate a sinodeloru eparchiali dupa cari atata amu insetosiatu, si pre cari atata pondu a pusu fericitulu Siagun'a?

Pana candu cu bucuria audim si cetim cumca in archidieceasa a pornitu lucrulu mai spre bine, cumca partitele atatu de opuse in trecut au datu mana fratesca si lucra in contielegere la consolidarea bisericeii; la noi vai si amarul!

Nerespectarea statutului la ordinea dilei.

Omeni, cari si dau aerulu de autoritati, de conducatori, cum e s. e. d. M. B. Stanescu, nu se sfiesc a se declara pre fatia in sinodu in contra constitutiunii bisericescii si a se engagia, ca la congresu se nesuesca spre modificarea statutului organicu in cele mai esentiale si liberali parti ale sele.

Sinodulu nostru a devenitu arena celor mai gretioase canapeprocese, si pentruca din nenorocire in unu casu ponderosu cinev'a, care pretinde ca tota lumea se joca dupa cum fliera densulu a ramas in minoritate — este tratatu in publicu prin pretinsulu „celu mai latitu diurnalu“ ca o obiela netrebica, este timbratu de adunarea samsariloru si a pasavitiloru, si din motivulu acestui incidentu s'a pornitu totu prin acelu domnu agitatiunea cea mai periculoasa in contra integritatii si spre rusinea bisericeii.

Si cine este acelu domnu?

Cine se fie altulu?! de catu acelu care pe tote terenele si pretinde infalibilitate, care tote elu le scie, le prevede le profetiesce chiaru mai bine, care in contra ratiunii si spiritului Statutului org. dela inceputu pana astadi tiene dote mandate la doue sinode eparchiali si pretinde ca fara densulu nici intr'unu sinodu sa nu se decida nici o cauza mai ponderosa, si ajutatu de uneltele sale i-a si succesu a-si executat voia tienendu pre unu sinodu in siacu pana a ispravitu cu celalaltu, — este „**Fiulu poporului**“ (*), precum se numesce pe sine in N. 46 si 47 a „Albinei“, unde in „O varietate, ce n'o pote lasa se pera in portfoiulu Redactiunii“ cu tote ca precum se esprime acolo „Alarmarea atatu de putieniu i-a fostu candu-va maniera, catu de putieniu i-a placutu v'odata fanfaronada seu para'a cu manifestatiunile publice de simpatia si aderentia“ — cu tota modestia covenita unui barbatu mare, in **foi'a sea** si publica „rogatiunea cu care implorau banatienii in mai multe biserici achitarea lui Babesiu pe tempulu candu elu sta sub verdictulu scaunului de jurati in Pest'a“, — si inca in nemarginita sea modestia afla de lucru „forte semnificativu“ cumca „despre asemeni intemplamente afara de Banatu n'are cunoscentia.“ (**)

Si ore pentruca atata iritatiune, agitatiune, furia chiaru din partea dlui Babesiu asupra majoritatii sinodului din Aradu? La vedere

*) Chiaru potrivit nume pentru „Salvatoriulu poporului“, caci si Christosu „salvatoriulu omului se numesce „Fiulu omului.“

Not'a Culeg.

**) Pecatu numai ca acestu documentu istoricu la publicatu in rubrica „Varietatiiloru“ unde precum se esprima d-sea in Nr. 45 a „Albinei“ puni tote secatuarele.

Not'a Culeg.

pentruca majoritatea a tienutu legea, intr'adeveru inse pentruca majoritatea a avutu cutesare a nu fi de o parere cu d-sea, si mai cu sema pentruca prin asta a trebuitu se iesa o persona din consistoriu.

Dar' se istorisim nitielu lucrulu.

Dupa statutulu organicu (§ 116), asi precum este sanctionatu si precum este in valore, membrii senatelor scolari si epitropesci dela consistoriu se alegu numai pre durata unui periodu sinodalu va se dica numai pre 3 ani, avendu totu la 3 ani a se alege de nou aceste senate; dupa testulu originalu alu statutului inse, toti membrii consistoriului trebuiau sa se alega pe vietia si restrictiunea acest'a e virita prin guvern in statutu, si numai cu acesta restrictiune e recomandat pentru sanctionare si sanctionatu prin Majestatea Sea. In contra restrictiunilor virite prin guvern in statutu congresulu nat. dela 1870 a remonstratu in susu, de unde inse pana astadi nici unu respunsu n'a sositu, dar totudeodata statutulu asi precum este sanctionatu s'a pusu in vietia.

Sinodulu din Aradu la 1873, adeca cu ocaziunea espirarei primului periodu sinodalu, voindu se sustiena testulu originalu, dar' totodata se nu apara a nu respecta testulu sanctionatu n'a alesu de nou pre membrii amintiteloru senate, ci a luat unu conclusu care pote ca corespunde ambelor combinatiuni, pote ca nici unei. A disu adeca cumca: „asesorii intregului consistoriu, alesila 1870, 1871 si 1872 se declara de alesisii pre venitoriu.“

Iuristii asi tienu, cumca sinodulu numai atunci remanea pre terenulu originalu, decumva in 1873 de felu nu aducea nici unu conclusu, ier' prin fapta, ca dupa espirarea a loru 3 ani a prevediutu prin conclusu in privinta legalitatii membriloru amintiteloru senate, a parasitu terenulu originalu si a primitu celu facticu, adeca a alesu, pentruca „deklaratiunea“ de „alesi si pre venitoriu“ facuta la 1873 in esintia este identica cu alegerea.

Dar in fine sinodulu din Aradu a fostu de acea convingere la 1873 cumca elu a ramas si cu „curechiulu si cu capra“ asta a fostu credintia lui, apoi credintia te mantue.

Sinodulu archidieceasanu a cugat altfelu, elu n'a mai umblatu dupa subtilitati d'acestea, ci a primitu terenulu datu si s'a folositu de avantajele lui indata la inceputu, pentruca precum „nu este bunu fara reu“ asi nu este nici „reu fara bunu“, si inca atunci a facutu uitati pe acei membri ai consistoriului cu cari in cei 3 ani nu fusese multiamitu.

Alu doilea periodu a espiratu estimpu si in sinodulu dela Duminec'a Tomei a. c. a trebuitu facuta provisiune noua pentru alegerea senatelor scolari si epitropesci.

Comisiunea respectiva a venitu cu propunerea ca sa se urmeze si acum a ca la 1873.

In sinodu inse cu ocaziunea tractarei deputatulu V. Paguba a facutu contrapropunerea, ca sinodulu sa faca alegeri noue conformu testului sanctionatu a statutului organicu.

Spre nenorocire dlui Babesiu ispravise deja cu sinodulu „la comanda“ din Caransebesiu, unde inca e membru, si findu aci numai decatu se scula si intr'unu limbagiu numai lui propriu si permis, preste mesura vatematoriu si provocatoriu atac contrapropunerea si pre cei ce o aru spriginu aperandu propunerea comisiunei. Potu dice cumca modulu pasirei dlui Babesiu a folositu mai multu contrapropunerei lui Paguba decatu motivarea acestuia, pentruca multi s'au rusinat a trece mai multu de

mameluci a unui conducatoriu atatu de fara tactu, increditu si . . . si numai decatu paresindulu s'au alaturatu partii atacate de densulu, si astfelu s'a nascutu majoritatea carea a primitu contrapropunerea lui Paguba.

Eu unulu regretu din anima ca s'a intemplatu asi lucrulu; pentru voi'a consecintiei mi-aru fi mai bine placutu primirea conclusului dela 1873.

Dara in fine fapta sinodului totusi nu este atatu de condemnabile ca pentru acea se luamu lumea in capu, se miscamu ceriulu si pamentulu numai ca acea sa nu se puna in lucrare.

Ea este corecta si nu involve nici unu periculu pentru biserica; pentruca deca a potutu urma asemenea sinodulu archidieceasanu la 1873 si la 1876, fara ca cine-va sa afle vr'unu periculu in procedura lui, pentru ce se involve periculu pentru biserica totu acea-si fapta a sinodului Aradanu?

Domnulu Babesiu inse face lucru mare din asta. Dupa densulu sinodulu Aradanu a pornitu pe o cale ratacita, periculoasa, care va conduce la nimicirea bisericeii, deci elu cu cati-va banatieni apelaza acestu conclusu alu sinodului la congresu si pretinde ca pana la deciderea congresului in cauza — sa nu se puna in lucrare acelu conclusu.

Unde va fi cetitu, vediutu si auditu dlui Babesiu despre apelabilitatea concluselor corporiloru legislative, si inca prin insi-si membrii acelor corporu? altu sufletu de omu afara de dni'a Sea nu o scie, pentruca astfelu de absurditate inca nu s'a mai pomenitu, inse dnici sale pote ca tote i se cuvnu, a aperatu cu focu si acesta propunere, sinodulu firesce a respinsu apelata, ier' dlui Babesiu cu cati-va banatieni in urma acestei respingeri prin o declaratiune plina de insulte pentru sinodu si-a depusu mandatul de deputatu depunendu-si totu odata tote oficiele si insarcinarile ce le are din partea acestei diecese — cu unu cuventu „si-a luat u man'a de penoi.“

La atata necumpetu si lipsa de sentiu constitutionalu nu s'a asteptatu nimene, ier' sinodulu intr'unu momentu de slabiciune prefacendu-se in conferintia s'a uitatu de demnitatea sea si la propunerea dlui Desseanu a transmisu o deputatiune din membrii sei cei mai de frunte la dlui Babesiu, ca sa-lu mangaie, sa-lu incredintieze cumca pasiulu urmatu n'a fostu indreptatu in contra lui, cumca elu se bucura de stim'a tuturor membriloru sinodului etc. etc. si in urma sa-lu roge ca sa-si revoce abdicerea remanendu si mai departe membru alu sinodului care atata trebuintia are de luminile lui.

Si cum a resplatitu dlui Babesiu acesta ne mai pomenita u milire a unui corpu legislativu?

Vomu vedea in articulu urmatoriu.

Unu fostu membru alu congresului din 1868.

Ecouri.

Progresele maghiarismului.

E aproape usiurintia neiertata a vorbi despre o cestiune atatu de importanta ca si maghiarismulu intr'unu simplu articulu de diariu. Pentru unii maghiarismulu e o gogoritia pusa in spaim'a celoru mai slabi de angeru; pentru altii elu este o napada puternica, care sterpesce totu ce-i cade in cale. Care voru fi avendu dreptu si care voru fi gresindu? — Apoi da! — despre acest'a aru fi usiurintia a vorbi intr'unu singuru articulu. Putemu insa apuca o singura bucata din o singura parte a cestiunei si asupra acestei a fara a cuteza prea multu,

putemu cerca sa aruncamu o radia de lumina.

E vorb'a de „Laube in Pest“. Negresitu dlui Laube este, deca nu celu dintai, unulu dintre cei dintai in „hierarhia“ Thaliei germane. Scrierile dramatice ale d-sele nu facu prea mari pretensiuni; d-sea insa, sa o dicemu fara reserva, e celu mai aspru si mai sciutori criticu dramaticu alu germaniloru; si totu d-sea a trecut u cea mai stralucita cariera dramaturgica, atatu ca directoru la „Burg“, catu si ca intemeiatoriu si apoi mantuatoriu alu „Stadt-Theater“ului. Stamu dar' in fatia cu unu omu, care ne da cele mai puternice garantii in materia de estetica: o trupa compusa de Laube nu pote fi decatu bine alasa, si nu ne putemu catu-si de putieniu indo, ca repertoriulu nu mai putieniu e bine alesu. Astfelu sosirea lui Laube, sosirea unei trupe dramatice comandate de Laube, nu pote fi decatu unu castigu, unu mare castigu pentru unu orasiu. Acesta trupa negresitu aduce cu sine in cea mai destilata stare o bucata din aceea cultura inalta, ori deca ne mai place, adenca, care astadi se pretinde a fi menita sa intorca lumea pe dosu. — Ei, bine! Si cum? ce pecatu? Pestanii nu se bucura? „Hon“, dimpreuna cu coditiile si opusele lui, intr'ega diuaristica pestana pare chiaru a se fi superatu, face chiaru o fatia, ce forte din adinsu ne aduce aminte pe omulu, care a mancatu pere paduretie. „Hon“ se simte cam superatu de entusiasmulu, cu care „noii maghiari“ din Pest'a au primitu pe marele apostolu alu culturei apusene, si apoi se simte „Hon“ cu totulu superatu de cuventulu, ce a rostitu acestu apostolu, atingendu, „in lipsa lui de tactu“, cu o vorba nevinovata si „Kultur-Mission“-ulu, dimpreuna cu acelu „Drang nach Osten“, care suna atatu de frumosu in frumos'a capitala maghiara.

Dar' sa nu se supere maghiarii. Sa-si aduca aminte intielpta vorba, pre care Parintele Gurbanu, a dis'o sasiloru in diet'a din Pest'a. Le-o aducu aminte in limb'a pestana: „Das ist doch nicht das Höchste: es köönt wohl noch etwas nachkommen!“

Da, mai suntu inca si altele, pe care atatu dlui Laube, catu si vorb'a dlui Csernátónyi asupra vitalitatii maghiariloru, ni le aducu aminte.

Cate teatre maghiare suntu in tier'a ungrésca, care se potu sustiene, fara a ne silu sa dicemu, ca suntu articole de lucsu? In capitala maghiara nici unulu nu este. Tote suntu asiediaminte, care paru a fi menite sa sustraga numai midilócele de esistentia dela o multime de altele, care aru pute aduce folose positive. O arta, care nu se pote sustiene insa-si, nu are vitalitate. E unu parasitu pe trupulu societatiei. Acesta suntu teatrele maghiare din Pest'a Infintiate cu atatea sacrificii si sustienute cu atatea sacrificii, privite cu atatu de nobilu entusiasmulu de catra poporulu maghiaru, ele astadi stau desierte si nu suntu in stare a sustrage publiculu dela teatrele germane din Pest'a, pe care nimenea nu le sustiene, care facu „trebi bune“, in vreme ce tier'a si risipesce banii pentru a le face concurentia. — Bine! Noi, care intielegemu missiunea teatreloru maghiare din Pest'a, noi, care, trei milioane, pentru invetiamentulu nostru nu avem a diecea parte din subventiunea, ce se da acelor teatre si suferim, pentru ca intielegemu de ce e vorb'a, noi astadi suntemu in dreptu si datori a intrebá administratiunea maghiara: unde suntemu? incatr'o mergemu? unde suntu folosele celoru din urma diece ani? Ce s'a alesu din jertfele, pe care le-a adusu tier'a pentru a se paverá? — Unde e cultura maghiara, care sa pota opri curenulu germanu?

Constatamu, ca dela anulu 1866

pâna astăzi amu mersu in direptu. Atâtu de multi germani, jidani si slavi au fostu siliti sa vorbésca si scrie unguresce, încâtu astăzi chiaru si maghiarulu a inceputu a-si vorbi reu limb'a. Strainii, ce pretindu a se fi maghiarisatu, „noii maghiari“ de orice calibru, au coruptu spiritulu maghiaru; elementele straine, pe care interesele zilnice le-au indemnatu a posá in maghiari, au corcitu pe poporulu maghiaru, scadiendu-i puterea de resistentia. Teatrele maghiare nu se potu sustiené, pentruca gustulu publiculu maghiaru nu mai e maghiaru: nu numai „noii maghiari“, ci si vechii lor conatiionali mai bucurosi suntu in fatia cu unu teatru germanu, decâtu cu unulu maghiaru. In vreme ce maghiarii se trudescu a maghiarisá, ei nu se iau aminte, ca in-si-si se germaniséza.

Póte e si prea tardiu acum, dar totusi ne vine sa le dicemu maghiariloru: „Dati-ve bine séma de ceea, ce faceti, si apoi, déca nu ve pasa, pofiti a urmá inainte!“

Visitatiunea canonica a Escelentiei Sele a Metropolitulu Românilor din Ungaria si Transilvani'a in Brasiovu.

Faim'a despre visitatiunea, cu care are sa ne onoreze Escelentia Sea, a fostu salutata cu mare entusiasm de câtra românii brasioveni. Ast'a se póte esplicá cu atâta mai vertosu, cu câtu acesti fii credinciosi ai bisericei nóstre gr. or. inca de multu nutriau in pepturile lor dorintia ferbinte, de a puté salutá pre Escelentia Sea in mijloculu lor. In vapaiati de acésta dorintia cautara dar brasiovenii a face preparativele necesarie, pentru cá sa-si exprime stim'a, respectulu si aderintia, ce o au câtra pre demnulu barbatu, ce stá in fruntea clerului, a scólei si a românilor ortodocsi.

Fiindu cunoscutu, ca Sambata in 22 Maiu are sa sosésca Escelentia Sea in mijloculu nostru inca de diminétia se representá o deputatiune pentru in-timpinare la Vladeni. Iér' o parte mare de cetatieni esí la Ghimbavu spre a salutá pre pre demnulu óspe. Sosindu Escelentia Sea aici câtra 2 óre fu bineventatu prin rostulu dlui Dr. Ioanu Mesiot'a directorulu scóleloru române centrale din Brasiovu. Escelentia Sea respunde exprimandu-si ferocirea, ca puté avé ocaziunea de a cercetá pre acei eparchiote ai sei, carii s'au distinsu totudéun'a prin zelulu lor pentru biserica si scóla.

Conductulu imponentu se puse dupa aceea in miscare. Unu banderiu frumosu de calareti premergea, dupa aceea urmá trasur'a Escelentiei Sele trasa de 6 cai. Alaturi cu trasur'a erau 16 calareti costumati a la Mihaiu vítézulu, si in fine cá la vre-o 50 de trasuri formau ariere-gard'a acestui conductu.

Conductulu intrá in Brasiovu sub bubuitulu tréscuriloru si sunetulu clopotelóru dela tóte bisericile fára distinctiune de natiune si confesinne. Unu publicu numerosu erá adunatu pe stradele, pe unde avea sa tréca conductulu.

Cas'a cea mai frumósá din Brasiovu, palatulu dlui Stanescu comercianté românú de aci, fu destinata pentru inaltulu óspe. In data dupa sosire se presentara tóte deputatiunile corporatiuniloru bisericesci, civile si militare din locu.

Sér'a pe la 9 óre se facú unu conductu de tórtie cu music'a militara in frunte. Dlu D. Manole comercianté românú, si deputatu sinodalu bineventá pre pre demnulu óspe cu o cuventare bine simtita, la care Escelentia Sea respunde in cuvinte alese accentuându positiunea ce o au românii Brasioveni in provinci'a metropolitana.

Dumineca in diu'a de Rosalii pontificá Escelentia Sea insocitu de 7 preoti in biserica principala din pre-

urbiulu Scheiloru. Corulu reuniunei romanesci de cantári contribuí la ridicarea pompei, cu care se celebrá servitiulu divinú. La 2 óre dlu Stanescu intruní la més'a sea opulenta prelânga Escelentia Sea, Parintele Metropolitu, o cununa frumósá de onoratori. Iér' sér'a se pregatí o convenire colegiala a reuniunei de cantári, care esecutá unu programu distinsu de piese clasice si natiunale. Acésta convenire fu onorata cu presentia Escelentiei Sele, care asistá pâna la incheierea programei.

Luni a dóu'a di de Rosalii pontificá la biserica din cetate, unde se tienú totodata si hramulu. Corulu reuniunei române de cantári esecutá si de asta data cântecile cele mai melodióse cu esactitate si precisiune admirabila. La 2^{1/2}, s'a datu unu banchetu, care a intrunitu elit'a Brasiovilu.

Dupa banchetu a plecatu Escelentia Sea insocitu de câti-va brasioveni la Zernesci, unde a pontificatu a trei'a di de Rosalii. Dupa unu dejunu frugalu se întórse Escelentia Sea preste Branu la Brasiovu. Iér' sér'a fu printu de dlu comercianté Iencioviciu la cina de asemenea opulenta.

Mercuri incependu-se prelegerile visitá Escelentia Sea scólele române centrale din Brasiovu. Interesulu celu mare, ce-lu are pentru progresu se póte vedea de acolo, ca Esc. Sea visitá clasa de clasa, esaminandu insusi pe scolari spre a se convinge de progresu. Dupa ce a parcursu tóte clasele in modulu acest'a 'si exprimá multamirea cu sporiulu aratatu si se duse sa viziteze bisericile greco-orientale din locu. La 2 óre urmá la dlu comercianté Diamandi Manole prândiu arangiatu cu bunu gustu. Precátu scimu mâne Joi are sa plece Escel. Sea iéra spre Sabiiu.

Oratiunile, ce i s'au adusu, simpathia ce s'a manifestatu potu servi Esc. Sele cá cele mai vii probe, ca românii brasioveni iubescu, stiméza si adoréza pe capulu lor bisericescu. De alta parte si Esc. Sea a lasatu cele mai frumóse impressiuni in inimile nóstre, si nu avemu alta dorintia, cá câtu mai curendu sa-lu putemu resalutá in mijloculu nostru.

Comitetulu pentru ajutorarea Tofaleniloru.

PROTOCOLU,

luatu in siedinti'a tienuta in 27 Apr. 1875 c. nou in Muresiu-Osiorheiu in cas'a dlui Dimitriu Fogarasi senior tienendu-se siedintia, au fostu de fatia:

D. D. Dimitrie Fogarasi presied. Vasiliu Hossu, Iosifu Folepu, membrii ai comitetulu; Parteniu Ratiu plenipotentiarulu dlui membru Dr. Ioanu Ratiu.

L. Dlu presiedinte face cunoscutu comitetulu, ca tofalienii conchiama pe diu'a de adi se afla aici cu exceptiunea a câti-va insi, si asiá dar impartirea póte urmá dupa decisiunea siedintiei de 23 Aprile a. c. Presiedintele in sa mai nainte face urmatórele propuneri:

1. Totalulu baniloru ce avemu la dispusetiune fiindu 8108 fl. 03 cr. (vedi ratiociniulu de 23 Apr. a. c.) iér' sum'a baniloru ce se va impartí dupa proiectulu primitu totu in siedinti'a ultima, facendu 7750 fl. restulu de 358 fl. 03 cr. atâtu câtu si competintiele dupa planu acoloru tofalieni cari astadi nu se infatisiéza pentru a primí bani, sa se pastreze la comitetu; cea dintâiu suma pâna la darea de séma finala, iér' a dóu'a pentru a fi platita in data ce se voru infatisia cei absentii astadi.

2. Fiindu intre tofalienii competinti la aceste ajutórie minóreni; competinti'a acést'a sa se substérna tribunálulu orfanalu respectivu in favorulu lor.

Propuneriloru presiedintelui consimte comitetulu si adeca:

ad 1. Restulu de 358 fl. 03 cr. sa se pastredie la dlu presiedinte pentru acoperirea speseloru ce vomu avea pâna la darea de séma finala, totu asiá si sumele acelea care astadi nu se voru putea platí din caus'a absentetarei competentiloru.

ad 2. In privintia minóreniloru se decide, cá competintia lor sa se predee judecatoriile orfanale spre fructificare.

Infatisiendu-se inaintea comitetulu li se platesce pre lângá cuitantia deosebita, fiindu subsemnatoriulu dlu Eckwert Iosef si martori dlu D. Szabó Döme si Csiki Lázár, urmatórele sume dupa planu si adeca:

I. Zacharia Moldovanu 200 fl.; Craciunu Moldovanu, 50 fl. frati; Veduv'a lui Sidoru Moldovanu 50 fl.

II. Dimitriu Moldovanu 200 fl. Petru Moldovanu I, 200 fl. Maria Moldovanu V, 40 fl. Nicolau Moldovanu 40 fl. Nicolau Moldovanu 40 fl.

III. Georgiu Moldovanu I, 400 fl.

IV. Georgiu Moldovanu II 100 fl. Maria Moldovanu sor'a lui 40 fl.

V. Ioanu Moldovanu I 300 fl. Teodoru Moldovanu 50 fl. Fironic'a Moldovan 40 fl. (copiii lui).

VI. Ioanu Moldovanu II 175 fl. Simeonu Moldovanu 125 fl. Maria Moldovanu 40 fl. frati.

VII. Eremia Moldovanu 200 fl. Floric'a Moldovanu 40 fl. Gavriilu Moldovanu 50 fl. Ioanu Moldovanu 40 fl. copiii lui.

VIII. Michailu Moldovanu, 100 fl. Teodoru Moldovanu nepotu 40 fl.

IX. Petru Moldovanu 140 fl.

X. Georgiu Nestoru 80 fl. Simeonu Nestoru 80 fl. Teodoru Nestoru 80 fl. frati.

XI. Nicolau Nestoru 140 fl.

XII. Petru Nestoru 250 fl. Georgiu Nestoru 100 fl. Anic'a Nestoru 100 fl. copii.

XIII. Vasiliu Popu 400 fl.

XIV. Ioana Radu 150 fl. Lazaru Radu 150 fl. Ilia'n'a Radu 40 fl. Anic'a Radu 40 fl. Maria Radu 40 fl. Ioan'a Radu 40 fl.

XV. Sabeu — Petru Tataru 70 fl. Sabeu — Fir'a Tataru 70 fl. frati.

XVI. Sabeu Teodoru 250 fl. Anic'a Sabeu c'a 50 fl. Georgiu Sabeu 50 fl. copii.

XVII. Teodoru Scridonu 140 fl.

XVIII. Maria Simonu 100 fl. Iosifu Simonu 200 fl. frati.

XIX. Salomi'a Simonu 200 fl. Georgiu Simonu 100 fl. Ioanu Simonu 50 fl. Maria Simonu 40 fl. Petru Simonu 40 fl. Nicolau Simonu 25 fl.

XX. Elia Simonu 200 fl. Ioanu Simonu 200 fl. frati.

XXI. Simonu Simonu 140 fl.

XXII. Ioanu Moldovanu Stup'a 120 fl.

XXIII. Isan'a Tataru 75 fl. Elia Tataru 75 fl. Ioanu Tataru 300 fl. Petru Tataru 100 fl. Zacharia Tataru 40 fl. Ann'a Tataru 20 fl.

XXIV. Ioanu Vetianu 400 fl.

XXV. Ann'a Cismadi'a 70 fl. Maria Cismadi'a 70 fl.

S'au platitu totu laolalta 7545 fl.

Pentru absentulu:

XXIII. Teodoru Tataru 75 fl.

si pentru minórenii:

X. Nistoru Pavelu 80 fl.

XVI. Sabeu Teodoru 50 fl.

Laolalta 105 fl.

Se voru depune banii la judecatori'a orfanala, iér' supr'a suma de 358 fl. 03 cr. au remasu depusa la dlu presiedinte Dimitriu Fogarasi sen.

Protocolulu acestuia se accludu cuitantiele despre cele 7545 fl. platiti; protocolulu s'au cetitu, s'au aprobatu si s'au subscrisu.

Muresiu-Osiorheiu in tempulu susu insemnatu.

Dimitriu Fogarasi sen.

presiedinte.

Iosifu Folep.

In nrulu trecutú amu datu una estrasu scurtu din discursulu deputatulu dietalu Constantinu Gurbanu. Acum lu reproducemu dupa „Albina“ in tóta estinderea spre a fi cunoscutu si cetitoriloru nostri.

Discursulu

deputatulu dietalu Constantinu Gurbanu, rostitu la desbaterea generale asupr'a nóuei arondári de comitate, in siedinti'a camerei representative dela 30/5 n. a. c.

Onorable Camera! Nu se póte negá, ca de cându cu dualismulu, stapánirea tierei s'a pusú cu mare energia la crearea de legi; in cei mai de aprópe 9 ani trecuti guvernulu face sa se voteze prin legelatiune o gramada de legi. Nici nu-i minúne intr'o tiéra ce de multu insetosiá dupa constitutiune, dupa ce o primí nici ca se potú templá altcum, decâtu cá singuratecele ordonantie ale absolutismulu sa se inlocuiesca cu legi publice, prin atari legi cari sa inainte bunastarea cetatieniloru, si prin urmare insasi a tierei.

Intr'adeveru ca acum si avemu legi publice; me vedu inse silitu sa negu, cumca in crearea acoloru legi s'aru fi luatú in consideratiune bunastarea tierei, si ast'a o facu cu atâtu mai vertosu, cu câtu ca trist'a situatiune actuale a tierei nóstre nu te lasa nici o clipita sa te indoesci asupr'a impregiurarei, cumca directiunea fundamentale ce se urmarí pâna aci in legiferare a fostu gresita si nici pre de parte in stare sa asecure unu guvernamentu corespondentiu bunestári a tierei.

Dupa mine legelatiunea in crearea legiloru retací in dóue directiuni principali.

Cea dintâiu directiune gresita este aceea, ca se luá de mustra strainatatea si cu deosebire statele apusene, si asiá se introdusera in tiér'a nóstra atari legi si institutiuni cari nu numai ca nu-su de impregiuráre climatice dela noi, dar ele nu corespondu nici stárei nóstre financiali, ba potu dice cu sufletu liniscitu, ca pre lângá sustinerea acoloru legi si institutiuni, crisa financiala dela noi devine nedelaturavera. Dar asta directiune gresita se dovedi din destulu in asta camera; de acea eu nu me mai oprescu la ea, ci remanu pre lângá demascarea directiunei a dóu'a, ce o aflú eu de gresita in crearea legiloru dela noi, si carea ni oglindéza ca guvernulu in elaborarea singurateceloru proiecte totu-déun'a fu cu privire la interesulu natiunale. O spunu din capulu loculu ca ast'a este adeverat'a cauza de mi radicu vocea la asta ocaziune, cáci sum pre deplinu convinsu, cumca si presentele proiectu de lege s'a elaboratu si presentatu in form'a ce o are totu numai din interesu natiunale; si chiaru si cu risiculu de a nu-mi succede sa atragu atentiunea onorabilei camere, totusi o facu ast'a, cáci consciintia si detorintia de representante alu poporulu me indéma de opotiva sa dau spresiune convictiunei mele.

Mai asta tómná, pre cându mai întâiu se fece vorba despre acestu proiectu de lege referitoriu la arondarea comitateloru, o fóia din capitale, despre carea se dice ca sta fórté aprópe de ministrulu de interne, si anume „Ellenör“ fu celu mai întâiu care se apucá sa motiveze acestu proiectu de lege. Nu-mi potui insemná din cuventu in cuventu cele ce scrise, dar cam astfelu scrise: „Eata ca prin proiectulu presinte de arondare, magiarimea Treiscauneloru din Ardélú are sa formeze o fortarétia puternica contra invasiunei neamice din tiér'a romanésca; eata ca Fagarasiulu nu va mai poté sa resiste rescripteloru ministeriali; eata ca districtulu Zarandu, cuibulu Hodosiesciloru si Borlesciloru, se sterge de pre fatia pamentulu; eata ca natiunei magiare i se ofere ocaziunea favorabile de a contopi in sinulu seu pre tóte natiunalitátele din

tiéra!!!“ Eu vi-o spunu curatu ca n'amu sa dicu nimic'a in contra, deca guvernulu voiesce sa arondeze tiér'a dupa cum pretindu interesele comuni; dar motivulu principale a proiectului presente, interesulu national: acést'a este ceea ce trebuie sa reprobu. Au Austro-Ungariei, unu statu ce are 36 milioane de suflete si si „o armata harnica,“ i este ore atátu de frica de micuti'a Romania, încátu de acea sa se védia guvernulu silitu sa arondeze din nou tiér'a? (Contradiceri.) Au dóra districtulu Fagarasiului dintr'unu unghiuletiu alu tieiei este elu in stare sa destepse frica in guvernulu? (Voci: „Ba tocmai nu!“) Au Borlea si Hodosiu, cari charu Domnului ca inca nu-su pre cealalta lume, au comisu ei asiá de mari crime, încátu pre ei nici sa nu-i poti pedepsi, ci pentru ei trebuie sa se inmorminte unu intregu districtu? Nici n'ai crede, si totusi e asiá.

De asta tóma totu tiene asta agitatie in tiéra, si nu se aflá nime sa puna stavila acestei porniri. Ba inca mai multu, guvernulu chiaru face inceputulu in asta privintia, elu impintená pe agitatori, elu desteptá agitatiea. Séu spuna-mi-se care fóia magiara din capitala ori din provincia nu a judecatu atátu proiectulu de lege despre casarea municipieloru urbane mai mici, cátu si cestu de fatia despre arondarea comitateloru cá pre unele lucrate din punctu de vedere unilaterale nationale? Si acést'a e unu semnu, ca pres'a magiara pricepú intentiunea de iniciativa a guvernului magiaru, si astfelu guvernulu si pres'a deopotriva influentiara asupr'a publiculu; de aci apoi eata ca urbele, districtele séu comitatele ce si veduira stirbate numai încátu-va speciale loru interese prin primirea presintelui proiectu de lege, in tóte representatiunile ce inaintara in estu respectu la dieta si la guvernulu, ele tóte se provóca la interesulu nationalu, pre-punendu interesele specifice magiare celoru generali a tieiei! Ba inca si mai multu. Intr'o atare suplica pré marele zelu si fanaticismulu nationalu merge pâna acolo, încátu fára de cea mai mica sfiire se cere dela ministrulu de interne, cá la arondarea unu anunitu tenutu nici sa nu tiena in vedere egalitatea de dreptu, cáci atunci „valachii voru imbucá pre magiari.“ Si guvernulu? elu tóte le ia acestea la cunoscentia, si faptele aréta ca le si urmaresce. Firesce cáci dumnia vóstra tieneti ca numai magiarulu póte fi patriotu bunu, iér individiu din celelalte nationalitati numai atunci suntu atari, deca si-au lapedatu tóte sentimentele loru nationali, cu limb'a, datene etc. si au imbratisiatu cele magiare; de aci apoi cu intentiune cercati eschiderea nationalitatiei de pre tóte terenele vietiei publice. Si acést'a ura nationale a ajunsu a strabate pâna si in cele mai de josu straturi ale populatiunei si de aci preste totu la d-vóstra buni nu se mai considera de patrioti nici acei individi, cari dupa facultatile si virtutile loru lucra pentru binele comunu si 'si indrépta privirile asupr'a fericirii patriei comuni, ci numai cei ce sciú aretá mai multa ura contr'a nationalitatiloru. (Contradicere.)

D'apoi in urma nici nu-i minune; este mai unu deceniu de cându in asta privintia s'a deschisu tergu liberu. Chiaru si legile aréta ast'a cá cu degetulu. In acestu periodu a-ti creatu legea pentru instructiunea poporale; cunoscemu cercustárilu intre cari a-ti votatu virilismulu; scimu motivele ce intentionati cu sustinerea institutiunei honvediloru; amu veduitu cum lu-areti la resperu si ne incarcerareti mai pre toti diuaristii; amu ajunsu sa vedemu cum ni substraserati subventiunea de statulu dela singuratecele scóle si cum apoi ne confiscareti, fára nici unu motivu fundatu, unele cárti

scolastece; pricepemu intentiunea ascunsa a comisiuniloru administrative; in tempulu din urma veduiram cum strapuserati diregetorii dintr'unu unghiu alu tieiei in celalaltu! Si eata ca acum aduceți pre tapetu unu proiectu de lege prin care sub pretestulu arondarei comitateloru, intentiunati a-lungarea nationalitatiloru de pre tóte terenele vietiei publice. Da, asiá este; cáci d-vóstra v'ati luatú de gându sa formati in tiéra pre lángha o classa a patriciloru si un'a a plebeiloru. Ce va urmá inse dupa aceea de aici? eu sum tare curiosu sa vedu

Din parte-mi vi-o spunu curatu ca sum gat'a si la aceea, ca dvóstra din marele patriotismu, din interesele patriotice si din punctu de vedere mai naltu de statulu ni veti sistá disu-riale, ni veti include scólele confesiunali si bisericile, (contradiceri!) si veti introduce in oficiile nóstre scolari-bisericesci chiaru intrebuintiarea limbei magiare, (aprobári,) la cari tóte ati si incercatu a pune inceputulu sub deosebite preteste, numai cátu ca esecutarea planuriloru dá de impedecamente; dar' chiaru de s'aru si puté esecutá acele planuri, nici atunci nu s'a ajunsu inca scopulu; cáci pâna atunci aru fi tienutu numai lupt'a cu ómenii, iéra de aci incolo aru urmá lupt'a cu natur'a: a smulge anim'a din sinulu unu omu si dupa placu a o inlocuí cu alt'a. Ast'a inse e constatatu, ca nu se póte ajunge nici odata. Si de veti urmá dvóstra totu in acést'a directiune, nu sciú diu de se va aflá vr'unu Menenius Agrippa, care se fia in stare se impace pe plebei cu patricii.

Onorabila Camera! Totu pasiulu are unu anunitu scopu, si speru ca nici dvóstra nu veti negá, ca legelatiunea tieiei nóstre, resp. guvernulu, de 9 ani de dile cei mai multi pasi i face contr'a nationalitatiloru; de cum-va puteti inse se arétati ce-va din nisuintiele de asta natura din acestu periodu, apoi suntu dóue rezultate. Intáulu e ca anuniti individi se stersera din cartea nationalitatii loru; d'apoi de renegati dai la fie-care poporu, si noi de altmintea li detorim multiamita si nu deplángemu renegatii nostri, numai de n'aru ajunge odata sa aiba iéra-si lipsa de conatiunaliu loru, pe cari ii parasira cu atát'a necredintia; iéra alu doilea rezultatu este, ca a-ti clatinatu increderea nóstra cátra naltii nostri prelati bisericesci, ceea ce ne dóre fórté multu. Dar' scopulu principale alu dvóstra, de a ne umilí in sentimintele nóstre nationali, nu l'ati ajunsu, cáci precum dvóstra, asiá si noi ni cultivámu sentimintele nationali. Si deórece acelu scopu nici nu se póte ajunge prin nici unu medilocu, mi-se pare fórté straniu ca dvóstra totusi ve puneti cu máni cu picioré cá sa-lu ajungeti.

Se póte in urma ca prin proiectulu de fatia sa se intentiuneze si aceea, ca in urm'a cunoscutulu arangiamentu dela Vien'a guvernulu nostru sa i se dee ocaziune a dovedi, ca inca totu mai scie si póte pasi cu energia. Atunci dá, acestu scopu 'lu-va ajunge guvernulu, ca elu póte midiloci sa se vodedie si acestu proiectu cá si multe alte, si pentru acést'a pasire energica contr'a nationalitatiloru va si fi salutatu guvernulu din partea magiariloru. Firesce, cáci prin acestu proiectu se inmulesce cartea de legi a Ungariei inca cu o reforma buna pentru magiari; repetu, inca cu o reforma, cáci la noi se pare a domni o adeverata mania pentru reforme. Reforme in comunitate, reforme in scóla, in armata, in administratiunea publica, in administratiunea justitiei, reforme sanitari si famulari, reforme in manipularea si incassarea dáriloru etc. si acum iérasu o reforma in teritoriulu comitateloru. Dara cându mi-aruncu ochii asupr'a atátoru reforme

mie 'mi vine in minte dicál'a románesca: „Satulu arde, bab'a se peptena.“ Diu ca intre atáte reforme fára scopu practiculu, intréga tiér'a aru salutá din adenculu sufletulu si vr'o reforma care sa reguleze cestiunile financiari miciorandu dárile, precum si alte reforme ce sa aduca cu sine o impacare si contielegere fratiésca intre deosebitele nationalitati ale patriei nóstre comuni. Fratiitatea in sine luata inca aru ajutá causei financiari si aru ridicá vadi'a statulu.

Dloru, „discite justitiam muniti!“ Nu-i destulu ca-su contr'a nóstra tóte elementele, si ceriulu si pamentulu, foculu, ap'a si aerulu: mai nutrimu si noi intre noi imparachieri si prin ast'a ingreunámu starea tieiei. Chiaru cá si in vechime pe tempulu lui Moise in Egipetu, astfelu jacu in cárc'a nóstra deosebite plage: si noi totusi nu ni venimu in ori, ci inca mai marimu reulu.

Onorabila Camera! In urm'a urmelor mie 'mi este totu un'a, ori se va primí proiectulu de lege de sub intrebare, ori nu: eu nu mi-amu temutu nationalitatea mea din naintea dvóstra, si nu mi-o temu nici in presente, nici in viitoriu. Dara directiunea ce apucá guvernulu fatia de nationalitatele nemagiare o reprobu si ve rogu, dloru, sa decretati ca proiectulu de lege de sub intrebare, in urm'a directiunii sale, nu este la tempulu seu.

Eu din Parte-mi nu potú primí acestu proiectu de base la desbaterea speciale. —

Varietáti.

* * Escelenti'a Sea Inaltu Présantitulu Archiepiscopu si Metropolitu Mironu Romanul a sositu Vineri cu trenulu de diminéti'a din visitatiunea canonica, dela Brasiovu in mijloculu nostru.

* * Dupa „Kelet,“ episcopulu rom. cat. din Alb'a-Iuli'a a convocatú pre 6 Iuliu a. c. o adunare de notabili.

* * Comitetele fundulu reg. Mauritiu Conrad, fiindu chiamatu, a plecatu joi sér'a la Budapest'a.

* * Miletici despre Milanu „M. P.“ intr'o notitia despre situatiunea in Serbi'a spune ca Miletici agitéza in contr'a lui Milanu, recomandandu serbiloru sa-lu alunge, deca nu va dechiará resbelu turciloru. Intre alte „M. P.“ i pune lui Miletici si urmatórele cuvinte in gura: „Dara Milanu nu e din sange de Obrenovici. Cautati la capulu lui si vedeti ca fisionomi'a lui e fisionomia curatu romána.“

* * Conventiunea comerciale intre Romani'a si Austro-Ungari'a, dupa sciri din Bucuresci este dejá ratificata si publicata in „Monitoru.“ Dupa ce dámu scirea acést'a in laconismulu publicatu de diurnalistic'a delanoi reproducemu din „Voc. Cuvur.“ urmatórele:

„Nisce scrisori ce primimu din Bucuresci, in ultimulu momentu, ne dau a intielege ca cestiunea conventiunii comerciale aru fi traversáundu nisce fase diplomatice fórté delicaté: Pe de o parte se apropie terminulu de a se ratificá acést'a conventiune, pe de alt'a membrii guvernulu actualu suntu tocmai cei cari au combatut'o mai energicu si pentru care si esira din fóst'a adunare. A o ratificá astadi fiindu la guvernulu, aru fi o contrdicere; a o respinge, nu e posibilu, expedientulu s'aru fi gasitu a se supune cestiunea viitórei adunári.

* * Const. Arion, despre care anunciasemu ca a disparutu, s'a aflu. Densulu petrecea la o mosia a sea, la Buciumeni. Agentii justitiei s'au dusu acolo cá sa-lu radice si sa-lu aduca la Bucuresci. Afláundu despre acést'a venire a trasu cu unu revolveru asuprasi, dara au luatú focu numai capsulele. La acestu sgomotu a

alergatu arendasiulu si i-a smancitu revolverulu din mana, aruncáundu departe. Pána sa se duca a chiamá ajutoriu C. A. scóse alu doilea revolveru si la pusu la urechia. Emotiunea facendu sa-i tremure man'a, glontiuulu a deviatu pe sub urechia, i-a sdrobotu falc'a si s'a opritu sub piele. Se afla deocamdata sub cura in spitalulu Colti'a din Bucuresci. Vulnerarea este vindecabile.

* * Unu postu de magistru postalulu este de ocupatu in Huedinu (Banffi-Hunyad) prelángha depunerea unei cautiuni de 200 fl. Emolumentele impreunate cu acestu postu suntu unu salariu de 500 fl. unu pautialu de cancelaria de 70 fl. si altulu pentru comunicatiune de 3000 fl. Terminulu concursulu espira dupa 3 septamáni incependu dela 6 Iuniu n.

* * Reposatulu advocatu din Fagarasiu I. Kovács este stersu din list'a camerei advocatiloru din Brasiovu. Agendele remase de natura urgenta suntu incredintiate advocatulu din Fagarasiu Ilar. Duvlea.

* * La scól'a reale reg. ung. de statulu din Dev'a se deschide in anulu scol. viitoriu class'a V si cu acést'a si concursu la o profesura pentru geografia si istoria. Respectivulu professoru va avé sa propuna, unu ore care tempu, si limb'a nemtiésca in clasele inferióre. Salariulu e 1200 fl., bani de cuartiru 200 fl. si unu adausu quinquenalu de 100 fl. Petitiunulu se primescu pâna la finea l. c. dupa stil. n. la ministeriulu reg. ung. de culte si instructiune publica séu la directoratulu superioru alu scóleloru din Transilvani'a in Clusiu.

* * Rupturi de nori an fostu mercuri la Rasinari, Ogn'a si in tiér'a Olutului. — Din pártile Odorheiului se anuncia ca Ternav'a mare a esundatu.

* * Inflexibile se numesce cea mai mare naia de resbelu, data undeloru din portulu englezu dela Porthsmuth. Vasulu acest'a o adeverata fortaretia plutitóre este de 97½ metri in lungime si de 28 m. 85 cm. in latime. Forti'a masinei sele e de 8000 cai. In centru are o citadela de 32½ metri in lungime, ferecata de tóte laturile, citadel'a contiene masinile si caldarile si supórtá dóue turnuletie cu câte dóue tunuri, fia care de o greutate de 81 tone, ce se incarca pre gura prin mijlocirea unu aparatu hidraulicu. Ferecatur'a vasulu, încátu este ferecatu si a citadelei, este de o greutate de 3,552 tone si de o grosime de 40—60 cm. Vasulu e construitu cá sa nu se póta afundá.

* * Anunciámu ca la tipografi'a nóstra archidiecesana se afla de vendiare portretulu litografatu alu Escel. Sele Archieppulu si Metr. Mironu Romanulu, de artistulu Veréby S. Unu esempl. costa 2 fl., din care 50 cr. dela fia-care esemplariu pentru preotesele veduve serace.

* * Indreptare. In corespundenti'a dela Fagarasiu, din nrulu trecutú, numai decátu in pasagiulu celu dintáiu, s'au stracuratu ore care gresiele ce vatema intielesulu fórté tare. In sirurile cele doue dintáiu are sa lipsésca „tre buia ca.“ In sirulu alu 7-lea alu coresp. in locu de „cóstá“ are a se dice: „iérta.“ Dupa cuv. „ocupatiunile“ urméza punctu si cuvent. urmatoriu „Déca“ incepe alta constructiune.

Burs'a de Vien'a.

Din 29 Maiu (10 Iuniu) 1876.

Metalicelo 5%	65 25
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	68 75
Imprumutulu de statulu din 1860	108 75
Actiuni de banca	811 —
Actiuni de creditu	135 60
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	74 40
„ „ „ Temisiorene	73 25
„ „ „ Ardelenesci	73 50
„ „ „ Croato-slavone	84 75
Argintu	103 25
Galbinu	5 75
Napoleonu d'auru (poli)	9 67